

บันทึก

เรื่อง ปัญหากรรณการโดยชอบด้วยกฎหมายของ ส.ต.ท.วิจิตร แก้วละเอียด

ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ๑๑๗๒๕/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาของกระทรวงการคลังเกี่ยวกรรณการโดยชอบด้วยกฎหมายของ ส.ต.ท.วิจิตร แก้วละเอียด ผู้ซึ่งถึงแก่กรรมเพราะเหตุปฏิบัติราชการตามหน้าที่เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ เพื่อพิจารณาสั่งจ่ายบำนาญพิเศษและบำนาญตกทอดในส่วนกรรณการต่อไป นั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๒) ได้พิจารณาปัญหาเรื่องนี้แล้ว ตามข้อเท็จจริงซึ่งปรากฏในหนังสือของกระทรวงการคลังในปัญหาดังกล่าวปรากฏว่าสำหรับบำนาญพิเศษและบำนาญตกทอดในส่วนของมารดาและบุตรของผู้ตายซึ่งไม่เป็นปัญหานั้นได้สั่งจ่ายให้ไปก่อนแล้ว คงมีแต่ปัญหาเฉพาะบำนาญฯ ในส่วนกรรณการเท่านั้น โดยปรากฏว่า ส.ต.ท.วิจิตร แก้วละเอียด ผู้ตายมีกรรณการได้จดทะเบียนสมรสไว้ ๒ คน คือ นางสมบุญ และนางโสภณ ซึ่งกระทรวงการคลังเห็นว่าเป็นการจดทะเบียนสมรสซ้อน จึงสั่งให้กรรณการทั้งสองของผู้ตายยื่นคำร้องต่อศาลให้สั่งว่า ผู้ใดเป็นกรรณการโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายเสียก่อน นางสมบุญจึงได้ฟ้องนางโสภณ ต่อศาลแพ่งโดยอ้างว่า ตนได้แต่งงานและจดทะเบียนสมรสกันที่อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๕ ยังไม่ได้จดทะเบียนหย่ากัน โจทก์จึงเป็นกรรณการโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ซึ่งมีสิทธิจะได้รับบำนาญตกทอด การที่จำเลยได้จดทะเบียนสมรสกับ ส.ต.ท.วิจิตร แก้วละเอียด ภายหลังนั้น เป็นการจดทะเบียนสมรสซ้อน คือ จดขณะที่ผู้ตายมีโจทก์เป็นกรรณการอยู่แล้ว จึงขอให้ศาลสั่งว่าการจดทะเบียนสมรสระหว่างจำเลยกับผู้ตายเป็นโมฆะ

ศาลแพ่งฟังข้อเท็จจริงว่า การจดทะเบียนสมรสระหว่างจำเลยกับ ส.ต.ท.วิจิตร แก้วละเอียด นั้น ได้กระทำในขณะที่ยังมิได้มีการหย่าระหว่างโจทก์กับผู้ตายจริง แต่ในขณะที่จดทะเบียนนั้นปรากฏว่าโจทก์ได้ละทิ้งผู้ตายไปได้ นายเมี้ยนสามี่ใหม่ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๐ จนมีบุตรด้วยกันถึง ๔ คน และจำเลยอยู่กินกับผู้ตายตลอดมาจนมีบุตรด้วยกัน ๒ คน ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ในขณะนี้ ศาลแพ่งเห็นว่า กรณีตามที่ได้ความดังนี้ จะถือว่านางโสภณจำเลยได้จดทะเบียนสมรสกับผู้ตายโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๕ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ เพราะนางสมบุญ โจทก์ไม่ได้เป็นคู่สมรสของผู้ตายอยู่ขณะนั้นดังที่มาตรา ๑๔๔๕ (๓) บัญญัติไว้ คงมีแต่ทะเบียนสมรสซึ่งศาลเห็นว่าไม่เหมือนกับคำว่า เป็นคู่สมรส ศาลจึงเห็นว่าความสัมพันธ์ในฐานะเป็นคู่สมรสได้หมดไปแล้วตั้งแต่โจทก์ไปได้นายเมี้ยนสามี่ใหม่ ฉะนั้นการจดทะเบียนสมรส

ระหว่างนางโสภณกับ ส.ต.ท.วิจักร์ แก้วละเอียด จึงหาเป็นโมฆะไม่ และเห็นว่าโจทก์ก็ไม่ได้เป็นผู้มีสิทธิและผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีนี้ได้ จึงได้พิพากษาฟ้องโจทก์ คดีถึงที่สุดโดยไม่มีอุทธรณ์

คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า ปัญหาเรื่องนี้บ้านาญพิเศษและบ้านาญตกทอดเรื่องนี้ในส่วนของการมาและบุตรไม่มีปัญหา กระบวนการคลังได้สั่งจ่ายให้ไปก่อนแล้ว คงมีปัญหาเฉพาะในส่วนภริยาระหว่างนางสมบุญกับนางโสภณ ว่าผู้ใดจะเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะตัวระหว่างคนทั้งสอง การที่นางสมบุญโจทก์ได้ฟ้องให้ศาลชี้ขาดว่า การจดทะเบียนสมรสระหว่างนางโสภณ กับ ส.ต.ท.วิจักร์ แก้วละเอียด เป็นโมฆะก็เป็นไปตามความประสงค์ของกระบวนการคลังที่ขอให้ศาลชี้ขาดในปัญหาว่าใครเป็นภริยาโดยชอบเสียก่อน เมื่อศาลแพ่งได้พิพากษาฟ้องโจทก์และคดีถึงที่สุดโดยโจทก์ไม่อุทธรณ์ ก็น่าจะฟังได้แล้วว่าโจทก์ไม่ตั้งใจและไม่อาจเรียกร้องให้กระบวนการคลังจ่ายบ้านาญพิเศษและบ้านาญตกทอดแก่ตนต่อไป ตามนัยแห่งคำพิพากษาดังกล่าวฟังได้ว่า นางโสภณเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับการรับบ้านาญตกทอดในคดีนี้

ส่วนที่กระบวนการคลังข้องใจคำพิพากษาของศาลแพ่งในเรื่องนี้โดยเห็นว่าขัดกับหลักการเดิมซึ่งได้ถือปฏิบัติมาแล้วแต่ก่อนนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาคดีนี้ได้ถึงที่สุดไปแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๘๘ ก็บัญญัติไว้ว่า บุคคลใดจะอ้างว่าการสมรสเป็นโมฆะหรือเป็นโมฆียะไม่ได้ นอกจากศาลพิพากษาว่าเป็นเช่นนั้น และทั้งการที่กระบวนการคลังจะปฏิบัติในเรื่องการจ่ายบ้านาญในกรณีนี้ก็เป็นกรกระทำเฉพาะเรื่องตามนัยแห่งคำพิพากษาของศาล โดยนางโสภณเองก็ได้ตั้งใจอุทธรณ์ต่อไปเช่นนี้ ปัญหาในทางปฏิบัติก็ไม่มีทางที่บุคคลอื่นใดจะรื้อฟื้นขึ้นมาขอให้ศาลพิจารณาเป็นอย่างอื่นอีกได้ คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า กรณีไม่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติแต่ประการใด

(ลงชื่อ) หยุต แสงอุทัย

(นายหยุต แสงอุทัย)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๐๔